

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 480/2024-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach 1/ sťažovateľa [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], a 2/ maloletých sťažovateľiek [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], zastúpených otcom [REDACTED], spoločne zastúpených advokátom JUDr. Petrom Konvičným, Rázusova 1, Košice, proti postupu Okresného súdu Námestovo v konaní sp. zn. DK-2P/62/2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov, skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru. Navrhuje prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Dňa 28. júna 2024 bola ústavnému súdu doručенá ústavná sťažnosť maloletých sťažovateľiek vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2

ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na výchovu a starostlivosť zo strany rodiča podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a podľa čl. 7 ods. 1 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru postupom okresného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu.

3. Uznesením sp. zn. II. ÚS 423/2024 z 10. septembra 2024 ústavný súd spojil obe veci na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1724/2024, a uznesením z 3. októbra 2024 prijal ústavné sťažnosti na ďalšie konanie okrem časti ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

4. Z ústavných sťažností vyplýva, že sťažovateľ je otcom sťažovateliek – maloletých dcér [REDAKOVANÉ] (narodenej [REDAKOVANÉ]) a [REDAKOVANÉ] (narodenej [REDAKOVANÉ]). Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2P/7/2020 z 15. júla 2021 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8CoP/61/2021 zo 17. decembra 2021 bol upravený styk sťažovateľa s maloletými dcérami každý párný týždeň od piatku od 17.00 h do nedele do 17.00 h. V dôsledku nerešpektovania nariadenia styku matkou maloletých dcér podal sťažovateľ 23. novembra 2022 návrh na zverenie maloletých dcér do striedavej starostlivosti oboch rodičov spolu s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia.

5. Okresný súd po ustanovení kolízneho opatrovníka 29. novembra 2022 rozhodol o podanom návrhu na neodkladné opatrenie tak, že ho zamietol. Krajský súd o podanom odvolaní rozhodol 12. januára 2023, pričom prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

6. Dňa 19. januára 2023 podala návrh na zmenu styku otca s maloletými sťažovateľkami a návrh na nariadenie neodkladného opatrenia matka detí. O tomto návrhu rozhodol okresný súd uznesením zo 7. februára 2023 v spojení s uznesením krajského súdu z 27. apríla 2023.

7. Po predložení spisu zákonnému sudcovi 15. mája 2023 tento nariadil pojednávanie na 13. júl 2023. Pojednávanie bolo odročené z dôvodu na strane právneho zástupcu sťažovateľa (pre plánovanú dovolenku) a o odročenie požiadala aj matka. Súd preto nariadil nový termín pojednávania na 26. september 2023.

8. Aj toto pojednávanie bolo odročené, a to pre infekčné ochorenie sťažovateľa (ktoré potvrdil na výzvu súdu aj lekár sťažovateľa), a to na 24. november 2023. Z dôvodu ochorenia sťažovateľa však bolo odročené aj toto pojednávanie, a to na 28. december 2023 s tým, že súd sťažovateľa upozornil, že aj v prípade ďalšej prekážky sa pojednávanie uskutoční, a to aj v jeho neprítomnosti. Z dôvodu bronchitídy sťažovateľa však súd napokon aj toto pojednávanie súd odročil na 1. február 2024 s tým, že súd zaslal sťažovateľovi upozornenie, že nebude akceptovať ospravedlnenie a žiadosti o odročenie pojednávania v prípade prekážky na ich strane, pretože termín pojednávania je nariadený s dostatočným časovým predstihom.

9. Pojednávanie sa napokon 1. februára 2024 uskutočnilo – vypočutí boli rodičia a kolízny opatrovník a následne bolo pojednávanie odročené pre účely pribratia znalca z odboru psychológie, klinickej psychológie detí a dospelých. Potom, ako mali strany možnosť súdu doručiť otázky na znalca, súd uznesením zo 14. marca 2024 nariadil znalecké dokazovanie. Neskoršie námietky sťažovateľa neakceptoval. Posudok bol súdu doručený 7. mája 2024 a 9. mája 2024 zaslaný účastníkom konania.

10. Dňa 29. mája 2024 súd rozhodol o ďalšom návrhu matky na nariadenie neodkladného opatrenia tak, že sťažovateľ je oprávnený stretávať sa s maloletou ■■■■ každý páry piatok od 10.00 h do 12.00 h za prítomnosti matky a pracovníka úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, a to do právoplatného rozhodnutia vo veci samej, a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Matka následne požiadala o vydanie opravného uznesenia s tým, že žiadala nahradenie rozsudku okresného súdu z 15. júla 2021. Návrhu súd uznesením z 2. júla 2024 nevyhovel. O oboch rozhodnutiach krajský súd napokon rozhodol 10. septembra 2024 s tým, že rozhodnutia nadobudli právoplatnosť 18. septembra 2024.

11. Následne súd nariadil termín pojednávania na 29. október 2024 s tým, že bol predvolaný znalec, ktorý však svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil. Vzhľadom na to, že účastníci konania trvali na výsluchu znalca, pojednávanie sa odročilo na 21. november 2024. Toto pojednávanie bolo následne tiež odročené, pretože mal na ňom prebehnúť výsluch maloletých sťažovateľiek, pričom sťažovateľ trval na tom, že musí byť prítomný psychológ. Nasledujúce pojednávanie nariadené na 6. február 2025 bolo odročené pre dôvody na strane právneho zástupcu sťažovateľa (z dôvodu dovolenky), a to na 17. február 2025, na ktorom bol vo veci vyhlásený rozsudok.

12. Následne podal sťažovateľ návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom rozhodol súd uznesením 15. apríla 2025 v spojení s uznesením krajského súdu z 29. apríla 2025.

13. Proti rozsudku podali obe strany odvolanie (15. apríla 2025 a 17. apríla 2025). Spis bol predložený krajskému súdu 13. augusta 2025. Vo veci nebolo doteraz odvolacím súdom rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľov

14. Sťažovatelia namietajú, že celková dĺžka konania v trvaní takmer dvoch rokov je vo veciach maloletých neprimeraná. Tvrdia, že okresný súd nariadil prvé pojednávanie až po ôsmich mesiacoch od podania návrhu (13. júla 2023). Uznávajú, že nariadené pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu sťažovateľa a jeho právneho zástupcu, pričom sťažovatelia tvrdia, že uvedené skutočnosti boli hodnoverným spôsobom v konaní preukázané. Nečinnosť okresného súdu v období od júna 2023 do decembra 2023 považujú za neospravedlňiteľnú. Poukazujú na to, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 1. februára 2024, na ktorom boli vypočutí rodičia maloletých detí. Následne bolo pojednávanie odročené na neurčito pre účely vykonania znaleckého dokazovania prostredníctvom súdneho znalca z odboru psychológie. Rovnako namietajú postup okresného súdu pri vykonaní znaleckého dokazovania.

15. Význam sporu sťažovatelia vzhládajú v nenapraviteľnej ujme v prípade dlhodobej absencie stretávania sa sťažovateľa s maloletými dcérami a vyčleňovania sťažovateľa z ich života. Sťažovateľ tvrdí, že v súčasnosti neudržiava s maloletými dcérami ani telefonicky kontakt.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

16. Súd v doručenom vyjadrení poukazuje na to, že vo veci koná plynule a k odročovaniu pojednávania došlo z dôvodov na strane sťažovateľa, ktorý nesúhlasil so substitučným zastúpením. Do právoplatného rozhodnutia vo veci je platné neodkladné opatrenie, na základe ktorého má sťažovateľ určený konkrétny styk s oboma maloletými sťažovateľkami, a preto jeho práva

na stretávanie s deťmi sú plne zachované. Sudkyňa podľa predsedníčky konala bezprietahovo, sústredene, medzi pojednávaniami neboli dlhšie časové úseky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. V prvom rade ústavný súd považuje za vhodné vysvetliť, že vyjadrenie súdu k možným prietahom nedoručoval sťažovateľom na vyjadrenie, pretože z neho vyplývala len chronológia vykonaných úkonov, čo nie je pre sťažovateľov nová informácia, ku ktorej by nemali prístup (keďže majú možnosť kedykoľvek do spisu nahliadnuť). Inými slovami, z vyjadrenia nevyplývalo nič, k čomu by sa sťažovatelia nemali možnosť vyjadriť.

18. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

19. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavné sťažnosti sťažovateľov.

21. Ústavný súd pri posudzovaní zložitosti veci prihliadal na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02) i promptnosťou vykonávania procesných úkonov. Mimoriadny význam v konaní o výkon rozhodnutia o výchove maloletých má plynutie času, čo kladie osobitnú požiadavku na rýchlosť a plynulosť konania súdu (porov. rozsudky ESLP vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 32842/96, bod 110, Hub proti Nemecku z 9. 4. 2009, sťažnosť č. 1182/05, bod 48). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom. Predmet konania má mimoriadny význam pre sťažovateľov, pretože jeho výsledok má podstatný vplyv na možnosť riadneho výkonu rodičovských práv a povinností sťažovateľa 1, ako aj na užívanie práva na rešpektovanie rodinného života sťažovateľov.

22. V okolnostiach posudzovanej veci rozhoduje ústavný súd o možných prietahoch v konaní o úprave styku maloletých sťažovateľiek s rodičmi, ktoré začalo podaním návrhu sťažovateľa

ako otca 23. novembra 2022 a na okresnom súde bolo ukončené rozsudkom zo 17. februára 2025. Až do apríla 2023 sa rozhodovalo najskôr o návrhu otca a neskôr aj o návrhu matky na nariadenie neodkladného opatrenia a je potrebné poukázať na to, že rozhodovanie o návrhoch na nariadenie neodkladného opatrenia poznačilo aj ďalší priebeh súdneho konania.

23. Vydanie meritórneho rozhodnutia bolo komplikované odročovaním nariadených pojednávaní, treba však dodať, že z dôvodov na strane sťažovateľa (či už pre zdravotný stav, alebo dovolenky právneho zástupcu). Prvé pojednávanie vo veci sa tak uskutočnilo až 1. februára 2024. Túto skutočnosť však ústavný nevnímal ako prieťah spôsobený súdom, pretože ten pojednávania odročoval pre ospravedlniteľné dôvody a napokon o odročenia žiadal samotný sťažovateľ. Pre komplexnosť považuje ústavný súd za vhodné zdôrazniť, že medzi jednotlivými termínmi neboli dlhšie časové úseky – vidno zrejmú snahu súdu konať vo veci plynulo a sústredene.

24. Túto snahu možno badať aj v ďalšom postupe pri ustanovení znalca a ústavný súd nečinnosť nevzhladol ani pri predkladaní spisu odvolaciemu súdu, keďže z doručenej chronológie úkonov súdu vyplýva plynulý postup, vďaka ktorému bol spis predložený krajskému súdu za približne štyri mesiace (čo je akceptovateľná doba).

25. Možno teda konštatovať, že z doručenej chronológie úkonov súdu nevyplýva prieťahový postup, nečinnosť ani neefektivita, ktorá by zapríčinila, že vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté. Chorobnosť sťažovateľa ani jeho ďalšie žiadosti o odročenie pojednávaní (z ospravedlniteľných dôvodov) nemožno sťažovateľovi vytýkať, na druhej strane je však potrebné konštatovať, že v tomto prípade bolo dlhšie rozhodovanie spôsobené práve odročovaním pojednávaní.

26. S ohľadom na všetky už uvedené skutočnosti ústavný súd síce vzal do úvahy, že predmetom konania je úprava práv a povinností k maloletým sťažovateľkám, na druhej strane poukazuje aj na to, že otec má styk s maloletými sťažovateľkami upravený (aj keď nie podľa jeho predstáv). Napriek dlhšiemu obdobiu, počas ktorého konanie prebieha, je potrebné poukázať na to, že objektívne súd rýchlejšie a plynulejšie konať nemohol. Aj s ohľadom na to, že k trvaniu konania nemalou mierou prispel práve sťažovateľ, ústavný súd napokon ústavným sťažnostiam nevyhovetl.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu